

Електронний ресурс збірник наукових праць Вісник психології і педагогіки
[/http://www.psyh.kiev.ua/%D0%9E%D0%BB%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%9D%D0%90.,%D0%A8%D0%B2%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%9E.%D0%86.%D0%A4%D1%96%D0%B7%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%BE-%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%83%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%96%D0%B2%D1%83%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%97%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%BE%D1%97%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8](http://www.psyh.kiev.ua/%D0%9E%D0%BB%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%9D%D0%90.,%D0%A8%D0%B2%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%9E.%D0%86.%D0%A4%D1%96%D0%B7%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%BE-%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%83%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%96%D0%B2%D1%83%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%97%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%BE%D1%97%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8)

Олійник Н.А., Швець О.І. Фізкультурно-спортивну активність студентів у системі професійної аграрної освіти

Олійник Н.А., кандидат педагогічних наук, доцент завідувач кафедру фізичного виховання Вінницького національного аграрного університету, м. Вінниця

Швець О.І., студент 2 курсу Вінницького національного аграрного університету, м. Вінниця

УДК: 37:011.+3781

У статті досліджено активність студентів під час занять фізичного виховання, розглянуто ставлення студентів до фізичної культури і рівня їх фізкультурно-спортивної активності, наведенні шляхи формування інтересу та мотивації до занять фізичним вихованням студентів, розкрито причини, що перешкоджають займатись фізкультурно-спортивною діяльністю.

Ключові слова: потреби, фізична культура, студенти, фізичне виховання

В статье исследовано активность студентов во время занятий физического воспитания, рассмотрено отношение студентов к физической культуре и уровня физкультурно-спортивной активности, наведены пути формирования интереса и мотивации к занятиям физическим воспитанием студентов, раскрыты причины, препятствующие заниматься физкультурно-спортивной деятельностью.

Ключевые слова: потребности, физическая культура, студенты, физическое воспитание

The article studies the activity of the students during the lessons of physical education, considered the attitude of students to physical culture and level of sports activity, pointing towards the formation of interest and motivation towards physical education of students], reveals the obstacles to engage in physical culture and sports activities.

Keywords: needs, physical culture, students, physical education

Постановка проблеми

В умовах ринкової економіки, поява різних форм власності на засоби виробництва, платної медицини, всебічний розвиток фізичних здібностей людей, професійно-прикладна фізична підготовка стає необхідною умовою ефективності трудової діяльності людини, її повсякденної творчої участі в суспільному і особистому виробництві. Сьогодні потрібно вдосконалювати обов'язкові, традиційні і впроваджувати нові форми і методи фізичного виховання. Проблеми, що стосуються фізкультурно-спортивної активності студентів у вищій школі та виховання студентської молоді, не відірвані від економічних і політичних явищ, в яких яскраво відображаються протиріччя нашого суспільства. На сьогодні молода людина, що закінчила ВНЗ, повинна бути підготовлена до впровадження фізичної культури і спорту в трудову діяльність і побут, глибоко розуміти її позитивний вплив на економічні показники виробництва, здоров'я нації [6, с. 2].

Аналіз актуальних досліджень

Проблемі фізкультурної активності студентів присвячено в останні роки чимало досліджень. у числі таких робіт слід виділити дослідження загального плану (Г. Маслова, В. Сонькін, Б. Шиян), а також більш спеціалізовані, присвячені місцю фізичного виховання у професійній діяльності (О. Цюпак, А. Цьось, М. Крук, М. Холодова та ін.). Однак тільки останнім часом почали розкривати значення фізичного активності студентів у професійній діяльності (Г. Грибань, Л. Безугла, Л. Хрипко). Однак, незважаючи на наявність низки серйозних робіт, сприяючих фізичного розвитку людини, та формування здорового способу життя студентської молоді, через фізичне виховання визначення місця фізичного виховання в системі професійної освіти аграріїв розглянуто вкрай недостатньо. Практично немає досліджень, присвячених питанню визначення проблеми фізично-спортивної активності студентів у системі аграрної освіти. Це стосується як теоретичного, так і методичного рівня вивчення проблеми. Все вищесказане визначило мету роботи написання статті.

Виклад основного матеріалу

2][Відношення студентів до занять фізичною культурою і спортом є актуальною педагогічною проблемою. Основним критерієм фізкультурно-спортивної активності студентів є ступінь їхньої участі, включення у фізкультурно-спортивну діяльність. При цьому фізкультурно-спортивну діяльність визначають як різнобічну діяльність людини у сфері фізичної культури і спорту, спрямовану на реалізацію суспільно та особисто значущих потреб у фізичному вдосконаленні. Чисельні дослідження

свідчать, що фізкультурно-спортивна активність, деяким винятком, не стала для студентів повсякденною потребою.

На думку Л. Хрипко та В. Романенко на фізкультурно-спортивну активність студентів суттєво впливають такі соціально-психологічні чинники як:

- рівень фізкультурної освіченості студентів;
- характер попередньої рухової активності;
- ступінь декларованої та реальної включеності в заняття фізичною культурою і спортом;
- мотивація та інтереси до занять фізичними вправами.

За даними наших досліджень тільки 49,8 % юнаків та 5,4% дівчат, які навчаються у Вінницькому національному аграрному університеті, стверджують, що вони мають достатню кількість знань для самостійних занять фізичною культурою і спортом. Проведені нами опитування, свідчить, про відсутність у значної кількості студентів навичок самостійних занять фізичними вправами та про їхню слабу фізичну підготовку, отриману в школі (табл. 1).

Слід відзначити, що за проведеними дослідженнями серед студентів ВНЗ аграрного профілю – лише 9 % регулярно займаються спортом

Таблиця 1.

Труднощі, з якими зустрічаються студенти на навчальних заняттях з фізичного виховання

Рангові місця	Труднощі	Кількість студентів (%)
1	Відсутність навичок самостійних занять фізичними вправами.	72,1
2	Слаба фізична підготовка отримана в школі.	59,3
3	Лінь, відсутність волі.	54,1
4	Заняття, що проводяться, не відповідають інтересам студентів.	41,4
5	Велике навчальне навантаження.	38,4
6	Поганий стан здоров'я.	30,2
7	Велика завантаженість громадською роботою.	18,2
8	Погані матеріально-спортивні умови.	29,3
9	Недостатні природні здібності до занять фізичними вправами.	20,4
10	Велике фізичне навантаження.	10,8

За критерієм включеності у фізкультурно-спортивну діяльність на думку науковця С. Канішевського, студентів доречно поділити на 7 груп:

1. Студенти, які займаються спортом, наполегливо тренуються, дисципліновані, підпорядковують свій робочий день головній меті (інколи на шкоду іншим інтересам).
2. Студенти, що усвідомлюють позитивний вплив фізичної культури і спорту, для особистого здоров'я, регулярно відвідують у навчальний та поза навчальний час заняття та самостійно займаються фізичними вправами.
3. Студенти, які займаються фізичними вправами, але нерегулярно, іноді вони навіть захоплюються різними модними «системами» та невдовзі кидають їх; це уболівальники і знавці спорту.
4. Студенти, що усвідомлюють оздоровчий вплив фізичної культури на здоров'я людини, але нічого не роблять для використання з цією метою фізичних вправ, вони хизуються своїм природним здоров'ям, силою, спритністю тощо.
5. Студенти із слабо вираженими інтересом до занять фізичними вправами і, як правило, це безвільні та безладні люди, які не вірять у свої сили.
6. Студенти, які вважають, що вони здорові і фізична робота, яку вони постійно виконують їх задовольняє, і немає потреби в додаткових заняттях фізичними вправами; вони відверто висловлюються проти занять спортом, розглядаючи його як пустощі.
7. 1, с.142]. [Студенти з абсолютно байдужим ставленням до фізичної культури, вони мають хибне уявлення про користь фізичних вправ для здоров'я людини, ігнорують їх, віддають перевагу покою і фізичній бездіяльності

7]. [Відповідно наказу Міністерства освіти та науки України (січень 2006 р. № 757) затверджено навчальну програму з фізичного виховання для ВНЗ III – IV рівня акредитації, відповідно якої передбачено проведення обов'язкових аудиторних занять в обсязі не менше 4-х годин на тиждень протягом всього періоду навчання за виключенням останнього випускного курсу

Слід відзначити, що з 2015 року міністерство і ректорати ВНЗ ігнорують Закон України «Про фізичну культуру і спорт», що призвело до значного скорочення кількості годин відведених на фізичне виховання. В багатьох вишах на 3-4 курсах взагалі немає в розкладі занять з фізичного виховання, частина ВНЗ проводить заняття лише один раз в тиждень, або відмінюється повністю. Зменшилась кількість змагань і спортивно-масових заходів. При такому стані значна частина студентів залишилася поза увагою кафедр фізичного виховання.

На нашу думку доречним було проведення соціологічне опитування серед студентів аграрного університету, по курсах, для з'ясування необхідності проведення занять з фізичного виховання. За даними проведеного опитування серед студентів, можемо зауважити, що не всі студенти бажають займатись фізичною культурою та спортом (43%). Основними причинами, що перешкоджають студентам займатись фізичною культурою та спортом.

Аналіз нашого опитування показав, що багато з них пов'язані із одноманітними формами занять, завищеними вимогами викладачів, надмірною тривалістю заходів (табл. 2).

Таблиця 2.

Причини, які перешкоджають участі студентів у фізкультурно-спортивній діяльності

П р и ч и н и	К у р с и		
	I	II	III
Погані умови для занять	12,4	17,1	26,6
Незадовільна організація заходів	13,8	18,6	20,9
Завищені вимоги викладачів	18,1	17,8	21,9
Великі витрати часу на дорогу	16,2	16,7	28,8
Часта зміна викладачів	6,3	6,6	5
Одноманітні форми проведення занять	14,7	16,9	24,2
Надмірна тривалість заходів (занять)	20,2	21,4	17,5
Немає можливості вибору занять за інтересами	6,7	5,3	6,8

Суттєве значення у залучення студентів до фізкультурно-спортивної діяльності мають причини, які пов'язані із відсутністю потреби заняттях, недооцінкою ролі фізичного виховання у розвитку духовних та інтелектуальних здібностей, у майбутній професійній діяльності. Так, 24,1 % юнаків і 20,3 % дівчат відзначають відсутність потреби у фізкультурно-спортивній діяльності (табл. 3).

Таблиця 3

Суб'єктивно-особистісні причини, які обмежують участь студентів у фізкультурно-спортивній діяльності, %

П р и ч и н и	Юнаки	Дівчата
Невміння організувати свій вільний час	14	21,6
Немає бажання, інтересу	19,4	11
Власна пасивність	9,6	17,1

Відсутній контакт з викладачем	8,2	10,8
Немає впевненості у необхідності занять	10,5	8,6
Немає потреби у заняттях	24,1	20,3
Заняття не впливають на інтелектуальну сферу	14	16,7
Заняття не сприяють професійній підготовці	15,8	18,4

Велике значення у бажанні студентів займатись фізичною культурою і спортом слід віддати мотивації. Так, дослідження, проведене В. Пильненьким, свідчить, що на перше місце в своїх життєвих цінностях студенти ВНЗ гуманітарного профілю ставлять здоров'я. Опитування студенток університету дозволило встановити, що виявленні пріоритетні мотиви до занять сучасними формами аеробіки можна віднести до функціонально-оздоровчих, а саме: косметичні (зниження ваги, покращення постави, ходи і загального зовнішнього вигляду) оздоровчі, підвищення фізичної працездатності, покращення нервово-психічної стійкості і самопочуття. Встановлено, що 84% студенток відвідують заняття через бажання отримати високу оцінку з фізичного виховання. Отримання залікової оцінки посіло I рангове місце серед мотивів студенток ВНАУ.

Процес формування фізкультурно-спортивної активності студентів ми поділяємо на 4 етапи, які визначали по роках навчання у ВНЗ.

На початковому етапі необхідно вивчити стан здоров'я, рівень фізичної підготовленості студентів, їхнє ставлення до фізичного виховання, фізкультурно-спортивні інтереси, соціально-психологічні якості особистості. Слід пам'ятати, що негативне ставлення до фізкультурно-спортивної діяльності – це не властивість особистості, а результат негативного впливу зовнішніх чинників, що мали місце в минулому.

На першому етапі формування фізкультурно-спортивної активності відбувається опосередковано. Важливим є не стільки кінцевий результат фізкультурно-спортивної діяльності, скільки процес його досягнення. Успіх може бути досягнутий лише шляхом відповідної організації діяльності студентів на навчальних заняттях з фізичного виховання, а не заклики викладачів про обов'язковість і користь занять фізичними вправами. Спрямованість та зміст занять у поза навчальний час повинні бути такими, щоби студенти надавали їм перевагу перед іншими видами відпочинку.

На другому етапі основна увага приділяється розвитку рухових здібностей студента, наявність яких надає діяльності особистісно вагоме значення. Позитивні емоційні переживання, пов'язані із досягненням

власних досягнень, задоволенням від процесу діяльності сприяє підвищенню фізкультурно-спортивної активності студентів. Доцільно проводити такі форми масових фізкультурно-спортивних заходів, в яких приймає участь весь склад навчальної групи.

2]. [На третьому етапі завдяки збільшеному обсягу знань, рухових вмінь і навичок студенти найбільш активні, проявляють ініціативу, ставлять більш високі завдання і вирішують їх. Особистісне значення фізкультурно-спортивної діяльності є адекватними суспільному значенню занять ФК і спортом. Цей процес є можливим лише через довірливе спілкування викладача і студента, під час якого обидві сторони усвідомлюють цілі сумісної діяльності і сприяють їхньому досягненню

Висновок

Для підвищення ефективності фізичного виховання в вузах необхідно створити умови для гуманізації навчально-виховного процесу на кафедрах фізичного виховання, індивідуалізувати і диференціювати в першу чергу навчальний процес, урізноманітнити форми проведення навчальних занять і позанавчальної роботи, надати студентам свободу вибору, а також включити їх в спільне управління фізкультурно-спортивною діяльністю. Важливим кінцевим результатом занять з фізичного виховання є нерівень фізичної підготовленості, на який орієнтована традиційна організація фізичного виховання, а рівень ставлення студентів до цього виду діяльності, рівень сформованої мотивації, потреба в заняттях фізичними вправами в подальшому житті.

Перспективи подальших розвідок. Перспективним напрямком дослідження є порівняльний аналіз вивчення розвитку фізкультурно-спортивної активності студентів у ВНЗ України та країн Європи (Німеччини, Великої Британії, Франції тощо).

Список використаних джерел

---

1. Канішевський С. М. Науково-методичні та організаційні основи фізичного удосконалення студентства / С. М. Канішевський. – К., 1999 – 270 с.
2. Леко Б. Теоретико-методологічні та психолого-валеологічні виміри процесу фізичного виховання у вищих навчальних закладах / Б. Леко // Молода спортивна наука України – Львів, 2004, Т3. – С.198-205.

3. Раєвський Р. Т. Фізичне виховання як складова частина освіти учнівської молоді / Р. Т. Раєвський, С. М. Канішевський, А. В. Домашенко //Теорія і практика фізичного виховання: Науково методичний журнал, 2002. №1, – С. 31-37.
4. Масовая физическая культура в вузе: Учеб. пособие под ред. В. А.Маслякова, В. С.Матяжова. – Москва: Высшая школа, 1991. – 240 с.
5. Теория и методика физического воспитания. Методика физического воспитания различных групп населения / Под.ред. Т. Ю. Круцевич. – К: Олимпийская литература, 2003. – 392 с.
6. Фізичне виховання. Навчальна програма для вищих навчальних закладів України III-IV рівні акредитації. – Київ, МОНУ, 2003, – 33 с.